

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ

СТУДЕНТІВ-ДИЗАЙНЕРІВ В СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У даній статті розглянуто та охарактеризовано складові дистанційного навчання як інноваційного напрямку сучасної дизайн-освіти. Ураховано новий погляд на розвиток сучасного дизайну. Проаналізовано напрями формування професійної культури студентів-дизайнерів. Визначено стратегію підготовки студентів-дизайнерів, яка полягає в тому, що майбутні фахівці повинні сформувати відповідні знання, уміння й навички в конкретній галузі дизайну й набути досвіду творчої практичної діяльності. Досліджено особливості, форми, методи, технології та риси дистанційного навчання. Запропоновано використання електронних навчальних середовищ-оболонок на базі Moodle в процесі підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ.

Ключові слова: дистанційне навчання, студенти-дизайнери, професійна культура, дизайн-освіта.

Продан Ирина Владимировна. Формирование профессиональной культуры будущих студентов-дизайнеров в системе дистанционного образования. В данной статье рассмотрены и охарактеризованы составляющие дистанционного обучения как инновационного направления современной дизайн-образования. Обозначен новый взгляд на развитие современного дизайна. Проанализированы направления формирования профессиональной культуры студентов-дизайнеров. Определена стратегия подготовки студентов-дизайнеров, которая заключается в том, что будущие специалисты должны сформировать соответствующие знания, умения и навыки в конкретной области дизайна и приобрести опыт творческой практической деятельности. Исследованы особенности, формы, методы, технологии и черты дистанционного обучения. Предложено использование электронных учебных сред-оболочек на базе Moodle в процессе подготовки будущих дизайнеров в вузе.

Ключевые слова: дистанционное обучение, студенты-дизайнеры, профессиональная культура, дизайн-образование.

Irina Prodan. Formation of professional culture of the future design students in distance education. This article reviews and describes the components of distance learning as an innovative trend of modern design education. Taken into account new look at the development of modern design. Analyzed in forming the professional culture of design students. Defined strategy for training design students, which is that future professionals should form appropriate knowledge, skills and abilities in a specific area of design and gain experience of creative practice. The features, forms, methods, technologies and distance learning features. The use of electronic learning environments shells based on Moodle in the preparation of design students at the university.

Keywords: distance learning, students, designers, professional culture, design education.

Постановка проблеми. Інтеграційні процеси в системі національної освіти відображають стрімкий розвиток інформаційних технологій та актуалізують проблему модернізації підготовки висококваліфікованих спеціалістів. В Україні суть такої модернізації найбільше відбилася в Концепції розвитку дистанційної освіти, яка завдяки такому глобальному явищу, як Інтернет, охоплює широкі верстви суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття», передбачено забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виявлення окремих аспектів процесу формування професійної культури майбутнього дизайнера знайшло відображення в дослідженнях методолога Р. Щедровицького, теоретиків дизайну О. Генісаретського, В. Глазичева, В. Пузанова, В. Сидоренка, а також педагогів Н. Валькової, Н. Воронова, Б. Клубікова, Т. Матвєєвої, Т. Третьякової, О. Устінова та ін. Цим питанням присвячені публікації низки фахівців у сфері дизайн-освіти України, а саме: О. Боднара, Ю. Божка, О. Бойчука, В. Даниленка, В. Мироненка, О. Соболева, М. Яковлева та ін. [3].

Всебічний аналіз проблеми дистанційного навчання розкритий у працях вчених: М. Галушак (психологічні особливості дистанційного навчання як технології безперервної освіти); О. Долгов, І. Долгова (сучасні дистанційні технології навчання як шлях до розвитку безперервної освіти); Н. Домаскіна (дистанційна освіта як засіб модернізації освіти в Україні); Н. Жевакіна (педагогічні умови організації дистанційного навчання студентів гуманітарних спеціальностей у педагогічному університеті); Г. Лазарук, Н. Соломчак (електронний підручник як засіб дистанційної освіти); С. Огвиненко (організація навчального процесу післядипломної дистанційної освіти з використанням CASE-

технології); П. Стефаненко (теоретичні і методичні засади дистанційного навчання у вищій школі) та інші.

Водночас, поза увагою науковців залишається те, що повільно ведеться розробка й апробування технологій дистанційного навчання у вищих навчальних закладах (ВНЗ) України. Також донині не отримала належного вирішення проблема формування професійної культури й в освітній практиці, у якій мають місце суперечності між технократичними тенденціями в системі вищої освіти й характером діяльності дизайнера; між змістом професійної підготовки та умовами його реалізації в системі дистанційного навчання.

Метою даної статті є висвітлення теоретичних та практичних аспектів формування професійної культури студентів-дизайнерів в умовах дистанційного освіти у ВНЗ.

Для реалізації мети необхідно вирішити низку взаємодоповнюючих завдань. По-перше, слід урахувати новий погляд на перспективу розвитку сучасного дизайну. По-друге, чітко визначити стратегію підготовки студентів-дизайнерів, яка полягає в тому, що майбутні фахівці повинні сформувати відповідні знання, уміння й навички в конкретній галузі дизайну й набути досвіду творчої практичної діяльності, зокрема, навчитися створювати такі дизайн-проекти, у яких максимально враховано запити суспільства, умови ринкової економіки й художню естетику довкілля [3].

Окреслені завдання загалом регламентують формування професійної культури майбутніх студентів-дизайнерів, у структурі якої чільне місце посідають особистісні якості, а саме [3]:

- відповідальність і здатність працювати для суспільства (наприклад, у процесі створення якого-небудь побутового предмету для суспільних потреб, окрім зовнішнього вигляду, необхідно ще й урахувати його економічність, безпеку й зручність користування ним людьми різного віку, екологічні характеристики тощо);

- володіння економічними знаннями й усвідомлення потреб ринку, розуміння психології споживачів, уміння розрахувати собівартість і вартість

виробу на час його реалізації (для споживачів важливим є те, як із найменшими витратами задовольнити свої запити);

- володіння суміжними галузями знань (студенти-дизайнери повинні володіти ґрунтовними знаннями з архітектури, мистецтва, екології, естетики тощо, бути людьми з новаторським, творчим типом мислення, мати розвинутий спектр здібностей (з одного боку, треба, щоб дизайнер успішно засвоїв технологічну складову обраної спеціалізації й методика проектування, а з іншого - він повинний мати розвинуте логічне й образне мислення, знати найновіші досягнення інформатики, сформовану мотивацію на підвищення якості проєктованих виробів і поліпшення їх конкурентоспроможності на ринку);

- сформованість умінь дослідження наявного матеріалу та методична озброєність розв'язання актуальних для дизайнера проблем (на сучасному етапі розвитку суспільства чимало людей мають доступ до мережі Інтернет, може отримати необхідні знання, що дає змогу визначити стиль проєкту, рівень новизни, моделі образного мислення, допомагає у пошуку нових способів вирішення професійної проблеми).

Формування професійної культури здійснюється у двох напрямках. По-перше, воно спрямоване на розвиток професійної індивідуальності («суб'єктивацію»), тобто «матеріалізацію» в проєкті комплексу спеціальних знань, умінь і навичок. Не менш важливим є другий напрям – формування особистості («професійна соціалізація»), тобто залучення майбутнього дизайнера до соціокультурного досвіду професії й суспільства загалом, вироблення в нього комплексу якостей, які сприяють розвитку професійної самосвідомості, суспільної й творчої активності. Єдність «соціалізації» і «суб'єктивації» означає гармонійне поєднання особистісного й індивідуального розвитку майбутнього студента-дизайнера [3].

Формування професійної культури майбутніх студентів-дизайнерів здійснюється в процесі їх навчання, однією з форм яких є дистанційна освіта у ВНЗ.

Під дистанційним навчанням (ДН) розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [7, с. 15].

Дистанційне навчання – це форма організації навчального процесу, що за рахунок використання інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) може бути реалізована як в умовах географічної віддаленості студента і викладача, так і безпосередньо в університеті для формування самостійної діяльності студента щодо засвоєння програми навчання за фахом [2].

Характерні риси дистанційної освіти [4, с. 127]:

- Гнучкість: студенти, слухачі, що здобувають дистанційну освіту, в основному не відвідують регулярних занять, а навчаються у зручній для себе час та у зручному місці.

- Модульність: в основу програми дистанційної освіти покладається модульний принцип; кожний окремий курс створює цілісне уявлення про окрему предметну сферу, що дозволяє з набору незалежних курсів-модулів сформувати навчальну програму, що відповідає індивідуальним чи груповим потребам.

- Паралельність: навчання здійснюється одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності.

- Велика аудиторія: одночасне звернення до багатьох джерел навчальної інформації великої кількості учнів, студентів та слухачів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами.

- Економічність: ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні сприяти зниженню витрат на підготовку фахівців.

- Технологічність: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір.

- Соціальна рівність: рівні можливості здобуття освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу.

- Інтернаціональність: можливість здобути освіту в навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни, та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном.

- Нова роль викладача: дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій.

- Позитивний вплив на студента (слухача): підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що здобуває дистанційну освіту завдяки самоорганізації, прагненню до знань, використанню сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вмінню самостійно приймати відповідальні рішення.

- Якість: якість дистанційної освіти не поступається якості очної форми навчання, оскільки для підготовки дидактичних засобів залучається найкращий професорсько-викладацький склад і використовуються найсучасніші навчально-методичні матеріали; передбачається введення спеціалізованого контролю якості дистанційної освіти на відповідність її освітнім стандартам.

Технології дистанційного навчання – це відкрита розгалужена система дидактичних та інформаційно-комунікаційних технологій, яка створена за рахунок поєднання потрібних форм, методів і засобів навчання з метою отримання найвищої якості результатів навчання та використовується для розроблення дистанційних курсів, організації навчального процесу та керування ним [3, с. 19-20].

Технології дистанційного навчання:

- Голосові – аудіо-інструменти (інтерактивні технології телефонного зв'язку, аудіо-конференції, короткохвильове радіо; пасивні (односпрямовані) аудіо-інструменти – записи та радіо),

- Відео – слайди, фільми, відеозаписи; відео-трансляції в режимі реального часу + аудіо-конференції,

- Дані (електронні системи) – надсилання та отримання інформації через електронні системи (комп'ютери):

- Навчання, що підтримується комп'ютерами – Computer assisted instruction (CAI) – використовує комп'ютер як автономну навчальну машину, щоб представити індивідуальні заняття.

- Друковані – основний елемент програм дистанційного навчання, з нього розвинулись всі інші системи постачання знань. Серед друкованих інструментів: підручники, посібники, кейси тощо.

Як правило, в програмах дистанційного навчання застосовується комбінація різних медій, інструментів, кожен з яких слугує певним цілям.

Дистанційні курси в процесі формування професійної культури студентів-дизайнерів можливо створювати на основі електронних навчальних середовищ-оболонок (наприклад, Moodle), які включають до себе можливості введення електронних підручників; довідників та баз даних навчального призначення; методичних розробок окремих тем, навчальних програм, збірників задач і генераторів прикладів (ситуацій). Крім цього, вони можуть мати предметно орієнтовані середовища; мультимедійні ілюстрації для підтримки різноманітних видів занять, короткометражні фільми, анімації, фотографії, аудіо-файли, лабораторне моделювання природних явищ, які не так легко відтворювати або які мають високу вартість і т. д. та навчальні ресурси у мережі Internet [1, с. 289].

Що стосується організації дистанційної освіти при підготовці студентів-дизайнерів у ВНЗ, то слід виділити її основні завдання: забезпечення слухачів навчально-методичними матеріалами; формування та ведення каталогу інформаційних ресурсів; проведення тестування (вхідного, проміжного та підсумкового); ідентифікація користувачів та їх структуризація за категоріями;

забезпечення інтерактивного зв'язку слухача з викладачами та адміністрацією; надання максимально повної інформації про порядок навчання для потенційних слухачів.

Як відомо, дистанційне навчання ґрунтується на використанні інформаційно-комунікаційних технологій і, зокрема, комп'ютерних мереж [6]. Таким чином, з боку ВНЗ слід організувати технічне забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій, яке включає: апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відео-конференцій, зв'язку тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління навчальним процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах.

В межах дистанційного навчання при підготовці студентів-дизайнерів реалізуються всі існуючі традиційні дидактичні принципи навчання (науковості, систематичності, індивідуалізації, наочності та ін.) та з'являються нові (принцип педагогічної доцільності використання нових інформаційних технологій; принцип забезпечення безпеки інформації, яка циркулює при дистанційному навчанні; принцип відповідності технологій навчання; принцип мобільності навчання), пов'язані з використанням сучасних інформаційних технологій [5].

Форми та методи навчання при дистанційному навчанні теж зазнають значних змін. Наприклад специфічними формами, притаманними ДН є чат – заняття, тестування, форум, відео-конференції, електронна розсилка та ін., а методами – кейс технології, мережеві технології, технології wiki, електронного навчання (e-learning) та ін. Головними завданнями керівника у дистанційному навчанні є: розробка навчального курсу; розробка інструкцій до навчання; консультування слухачів з предмету та допомога в навчанні в разі необхідності; контроль результатів навчання [5].

Найбільш розповсюдженим сьогодні у практиці дистанційного навчання є такі форми як: *електронні лекції, відео-лекції, відео-тренінги та вебінари*. Великою перевагою відео-лекції є те, що під час її проведення вона дозволяє студентам бачити викладача. Відео-тренінг, уявляє собою відео-ролік з окремими фрагментами навчального матеріалу, дозволяючи студентами бачити конкретні приклади та механізми проектних рішень [3].

Реальна практика дистанційного навчання показує, що значну частину часу в процесі його займає заочний (період, під час якого слухач займається самостійно). Тобто, основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота. Таким чином, для ефективного формування професійної культури майбутніх дизайнерів, вони повинні володіти методами планування й організації самостійної роботи з навчальним матеріалом, навичками самоосвіти.

Висновки і перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Отже, дистанційне навчання можна вважати одним з найбільш прогресивних сучасних способів відкритої самоосвіти без відриву від основної діяльності особистості. Однак, на даний момент, вітчизняна система вищої освіти недостатньою мірою стимулює студентів-дизайнерів до здійснення процесу самоосвіти, не надає їм необхідної педагогічної підтримки в цьому питанні. У свою чергу, це не тільки призводить до зниження її якості, але й не сприяє підготовці кваліфікованих фахівців з належним рівнем професійної культури. Тому досить актуальною потребою на сьогодні є подальше вивчення та дослідження проблеми організації самоосвіти в контексті дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонченко М. О. Організація дистанційного навчання в системі післядипломної педагогічної освіти / М. О. Антонченко // Педагогічні науки: Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: Збірник наукових праць. – № 1 (35) – Суми : СДПУ, 2014. – С. 289–296.

2. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Енциклопедичне видання : [навч.-метод. посіб.] / Володимир Миколайович Кухаренко – К. : ТОВ Редакція “Комп’ютер”, 2007. – 128 с.

3. Пічкур М. Формування професійної культури майбутнього художника дизайнера суть принципи й педагогічні умови / Микола Пічкур. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com.ua>.

4. Саух П. Ю. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / П. Ю. Саух, О. Є. Антонова, О. С. Березюк, С. С. Вітвицька, О. М. Власенко; ред.: П. Ю. Саух. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 443 с.

5. Тихонова В. И. Роль образовательного процесса в адаптации будущего специалиста к профессиональной деятельности / Виктория Игоревна Тихонова // Адаптационные механизмы и практики в трансформирующихся обществах: матер. II Междунар. науч.-практ. конф. – Воронеж : Воронежский государственный университет, 2014. – С.140-143.

6. Фалько В. П. Формирование художественно-проектной компетенции педагога профессионального обучения в области дизайна: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Вера Павловна Фалько. – Екатеринбург, 2009. – 188 с.

7. Хуторской А. В. Дистанционное профильное обучение: результаты эксперимента: материалы межрегиональной научно-практической конференции [“Технологическое образование на современном этапе : теория и практика”] (3–4 ноября 2005 г.). / Андрей Викторович Хуторской. – Чита: Изд-во ЗабГПУ, 2005. – С. 13–21.

Розширена анотація
статті Продан Ірини Володимирівни на тему «Формування професійної
культури майбутніх студентів-дизайнерів в системі дистанційного
навчання».

Prodan I.V., candidate of pedagogical Sciences, associate Professor, department of design DZ “Lugansk national University named after Taras Shevchenko”.

An extended abstract of a paper on the subject of:

“Formation of professional culture of the future design students in distance education”.

Problem setting. To explore theoretical and practical aspects of formation of professional culture of students-designers in terms of distance education at the UNIVERSITY

Recent research and publications analysis. Identification of some aspects of the process of formation of professional culture of the future designer is reflected in studies of N. Walkaway, N. Voronova. Klubkova, T. Matveeva, T. Tretyakova, A. Ustinov.

Paper objective. The purpose of this article is to highlight the theoretical and practical aspects of formation of professional culture of students-designers in terms of distance education at the UNIVERSITY.

Paper main body. Formulation of the problem. Analysis of the research. The purpose of the article. Conclusions. Prospects for further research in the areas of research.

Conclusions of the research. Distance learning can be considered one of the most advanced modern methods of self-open job the main activities of the individual.

Abstract: Formation of professional culture of the future design students in distance education. This article reviews and describes the components of distance learning as an innovative trend of modern design education. The features, forms, methods and technologies of distance education.

Keywords: distance learning, students, designers, professional culture, design education.

Переклад здійснено: _____ П.І.Б., посада

